

Dragan Jurak

PELÉOV PRIRUČNIK

Izbor

1. ISPISANO

U rukama mi je dnevnik praćenja koji potpisuje Eusébio Armando Batistuta Pelé.

Paket s knjigom stigao je početkom tjedna. Primijetio sam ga polegnutog u prašini na gornjoj strani poštanskih sandučića. Poštar ga je tamo ostavio jer na mom sandučiću ne stoji moje ime i prezime, već papirić s otisnutim *times new roman* fontom na kojem piše: Snježana Gambiroža. Nije prvi put da tako pronađem paket s knjigama. Pošiljka s mojim imenom završi na sandučiću, nekad naslonjena na zid, da se može bolje vidjeti, nekad samo polegnuta u prašinu. Zašto nemam svoje ime na sandučiću? Teško je to pitanje. Ne znam kako bih odgovorio. Najkraće, ne čini mi se da živim ovdje. Kad se probudim pitam se, gdje sam? U stanu sam privremeno. Ovdje zasad, poslije negdje. Recimo da sam u prolazu. I tako već godinama. Više duh nego stanar. Duh u prolazu.

Ispružio sam ruku prema nevidljivom vrhu sandučića gdje leže odbačene reklame i zgužvane papirnate maramice, dohvatio ga i provjerio adresu: Kutnjački put 10. Uz adresu pisalo je moje ime, a u zagradi ime časopisa u kojem objavljujem književne prikaze (*Sok i vjeverica*, mjesečnik za kulturu). S druge strane stajalo je ime pošiljatelja i adresa pošiljatelja. Nisam se mogao sjetiti kada sam tom izdavaču dao svoju adresu. Niti sam bio siguran da znam izdavača sa zagrebačkom adresom koji je poslao paket.

Kroz staklena dvostruka stubišna vrata u haustor je ulazilo svjetlo i zvuci ranog proljeća. U svakom kutu stana također se osjećalo proljeće: onaj trenutak ranog prijepodneva kad jutarnju hladnoću neprimjetno zamijeni ranoproljetna toplina. Raspakirao sam paket umotan u smeđi trgovački papir oblijepljen smeđom ljepljivom trakom. Uz još dvije, krupnije knjige, tvrdih i šarenih naslovnica, u paketu je bila i mala knjižica, mekih kartonskih korica. Bilo je ugodno držati je u rukama. Gotovo da nije imala težine. Ni volumena. Na dlanu, pod prstima, osjećala se tek kroz mekoću grubo prešane celuloze. Drugačije kao da se i nije mogla osjetiti.

Na svijetlim koricama nije bilo ni naslova ni imena autora. I prednja i stražnja strana bile su bijelo prazne. Iz nekog razloga nije me to iznenadilo. Kao da ovih dana nisam ništa drugo ni očekivao osim povećće pošiljke knjiga, među kojima će, eto, biti i jedna bez težine, bez volumena, bijelog ovitka, baš kao da sam krajem tjedna sam otišao na poštu i samom sebi poslao paket.

Na unutarnjoj strani prelomljenih korica nije se nalazilo ime izdavača, ni osnovni podaci o publikaciji. Tek na slijedećoj stranici stajalo je: – *zapisnik uhođenja, prislušivani razgovori, presretnuta elektronska korespondencija, hakirani hardovi, i drugi materijali* –

Ispod toga nalazilo se i ime sastavljača, tj. autora: Eusébio Armando Batistuta Pelé... baš sve tako, pa onda još i Pelé na kraju. Napadni pseudonim. Bombastično šupalj. Ustao sam iz fotelje, prešao na drugu stranu boravka, u kuhinji napunio kuhalo i stavio vodu za kavu da zakipi. Za to vrijeme u malenu šalicu s danskom zastavom, suvenir s Kastrupa, stavio sam žličicu Nescafea i pola vrećice šećera. Činilo mi se da je pregledavanje pošiljke apsolutno zavrijedilo kuhanje kave. Nikuda mi se više nije žurilo.

* * *

Zapisnik praćenja započinjao je kratkim zapisima, natuknicama. Na svakoj pojedinačnoj stranici stajala su dva, tri zapisa, otisnuta rudimentarnom tehnikom, kao na geštetneru, tiskarskom stroju za umnožavanje tekstova s pomoću papirne matrice otipkane na pisaćem stroju, bez strojopisne vrpce, na kakvom se tiskaju letci, fanzini, ili zbirke pjesama u vlastitoj nakladi; na kakvom se nekada tiskalo sve to, letci i fanzini, i zbirke pjesama.

Uz zapise nije bilo datuma, samo dan u tjednu, i vrijeme zabilježenog događanja:

čet, 14.15: praćeni par na klupici uz jezero. Na obližnjoj terasi skupina starijih građana obilježava godišnjicu mature. Predratne pjesme o ljubavi, prijateljstvu i vinu šire se nisko nad mirnom vodom jezera – sve do suprotne obale.

16.00: maturanti se u tišini razilaze. 10 min kasnije praćeni napuštaju klupicu.

uto, 15.00: praćeni silazi niz ulicu.

Ulazi u bar. Konobarica kaže: ‘Gospođa je u separeu’.

15.30: ispred bara. Ona puši. On joj preko ramena stavlja svoj sako.

Konobarica iznosi dvije čaše francuskog šampanjca i stavlja ih jednu tik do druge.

Kaže uz smiješak: ‘Vidim da se stišćete zajedno’“

pet, 20.00: otežano praćenje. Praćeni par mijenja kafiće, terase, bez cilja kružeći gradom, zalazeći u mračne parkove, nestajući na skrovitim klupama. Olakotna okolnost: praćena nosi bijele, dobro uočljive hlače.

23.00: praćeni se uspinju uz ljetno kino prema šumarku iznad grada. Čuvar kina im dovikuje: ‘U mrak! U mrak! Nismo mušice da idemo prema svjetlu’.

U šumarku nestaju iz vidokruga. Vizualni kontakt prekinut.

Pretpostavka: praćena je svukla bijele hlače (*sic*).“

sub, 11.30: dječji rođendan u okolici grada. Praćena u vatru za roštilj baca svoj dnevnik.

Spaljeno je sve što je napisala u proteklih godinu dana!

sri, 17.00: praćeni par u praznom stanu. Sjede goli na krevetu i pričaju uz upaljenu svijeću.

Kad svijeća dogori odlaze kućama.

Nakon nekoliko sličnih stranica pojavljuje se i jedna pjesma:

Volim nositi ormare.

Pitam je: ‘Jel’ ovaj bijeli, mali?’

Kaže: ‘Ne, ovaj bijeli, veliki;

i taj mali.

Dolje, liftom

pa onda gore, liftom.’

Ali neće ormari liftom.

Čak ni onaj bijeli, mali.

Hoće se nositi na rukama

skakati i klizati po stepenicama.

Hoće stvarati buku

ludovati stubištem.

Kako god.

*Volim nositi ormare.
Mogu na to staviti točku.
Nije to točka nakon koje
ničega više nema.
To je točka iza koje sve počinje.
Neke stvari se iseljavaju, druge
useljavaju.
Samo još nije sve spremno
da bude izrečeno.
I zato je tu točka.
Dakle,
volim nositi ormare.
I točka.*

Pa onda zatim i još nešto, nalik pjesmi:

Na Everest u japankama!

*U polje u grmljavinu
s kišobranom,
i vilama!*

*Niz stepenice
s rukama u džepovima
i razvezanim tenisicama!*

*Autom u tunel u mrak
sa sunčanim naočalama
i vestom preko glave!*

... i tako dalje, i tako dalje; u istom tonu.

Koji to izvještaj praćenja i prisluškivanja već na petoj stranici ima pjesmu, ili nešto nalik na pjesmu!?

Čini se da zapisnik nadziranja odstupa od standardne procedure. Kratki zapisi, bilješke bez osnovnih podataka, a zatim ljubavnička poezija, vjerojatno hakirana, također bez ijedne informacije kada je napisana i kako i kada je preuzeta. Što sadrži rukopis? Zapisnik praćenja ili zbirku praćenja!? Zabavila me ta ideja „pjesničke zbirke praćenja“.

* * *

Vraćam se na početak knjižice. Provjeravam je li mi nešto promaklo. Ponovo tražim osnovne informacije o publikaciji, pa zatvaram knjižicu i prevrćem je u rukama: zagledavajući prednju stranu, stražnju stranu, hrbat na kojem ništa ne stoji kao ni na ostatku korica.

Uzimam u ruke i preostale dvije knjige koje su bile u paketu. Nema na njima, ni u njima, ništa posebno. Dva komercijalna, blještava, luksuzna izdanja koja mi ne potiču nikakav interes. U specifikacijama na unutarnjim stranicama stoji adresa izdavača koja je bila zapisana i na stražnjoj strani paketa. Tu su i ostale informacije o publikacijama. Spuštam dvije krupne knjige, tvrdih korica, pored fotelje, gdje se na podu već dulje vrijeme skuplja povećá hrpica knjiga; širom tepiha upravo u tom trenutku bljesne trokut prijepodnevnog sunca.

Otpijam gutljaj kave s mlijekom. Nisam siguran kako bi trebao čitati knjižicu. Možda mi kofein da neku ideju. Čini se da mi knjižica nije poslana kao recenzentski materijal. Kao profesionalnom recenzentu strane proze izdavači mi mahom šalju prijevodnu literaturu. Uz knjige koje zatražim kao recenzentske primjerke, ponekad se u paketu nađu i knjige koje sâm izdavač smatra vrijednima pažnje. A ponekad poštom, njenim nevidljivim, tajanstvenim kanalima, stigne i poneki domaći roman, ili zbirka poezije.

Nemam posebnih kontakata s izdavačima. Još manje s domaćim autorima. Pretpostavljam da izdavač ponekad pošalje knjigu koja ne spada u krug mog profesionalnog interesa jer je ponosan na pojedina izdanja svoje izdavačke kuće.

Neke knjige vjerojatno su poslana na sugestiju samog autora, iz razloga koje pak mogu samo pretpostaviti...

A možda je posrijedi i obična greška. Možda u skladištu u mom paketu završi pogrešna knjiga. Ili u mojim rukama završi pogrešan paket. Neka službenica ili neki službenik jednostavno krivo

slože pakete, ili krivo adresiraju različite pošiljke. Pa umjesto osnovnog paketa mene zapadne onaj luksuzni.

Uz osnovnu poštansku razmjenu tu se dakle krije i određena „metakorespondencija“. Izdavači šalju pakete, knjige, a s njima stižu i poruke. Namjerno ili slučajno, svejedno. Ali nisam siguran koja je metaporuka malene knjižice. Je li slučajno završila u paketu? Ili namjerno? Trebam li je čitati kao recenzentsku literaturu? Ili kao knjigu za takozvano slobodno vrijeme? Je li poslana na nečiju osobnu sugestiju?

Ako je tako, tko je ta osoba, što mi želi poručiti, koja je njena privatna poruka?

Ako je posrijedi pak slučaj, kako onda to protumačiti? Koju bi to poruku sadržavalo?

Nastavljam napreskokce čitati, prelistavajući knjigu u rukama, listajući nekoliko stranica unaprijed, pa se opet vraćajući prema početku.

Prenosim nasumično:

pon, 9.15: vode ljubav na trosjedu.

On kaže da ne smiju spustiti noge s trosjeda i dotaknuti pod. (?)

Tamo počinje drugi svijet. (!?)

Ipak, spuštaju stopala.

Tuširaju se. Ona je dobila menstruaciju.

Ništa od ‘plusića’.

pet, 1.30: u podrumu njenog haustora.

Praćena je skinula lijevu čizmu, lijevu nogavicu najlonke, i gaćice.

Osvijetljeni lift nepomično stoji na četvrtom katu.

Ulična bandera baca svjetlo na haustor utonuo u mrak.

sub, 00.45: u praznom stanu. On kaže: ‘Moramo ići.’ Ona skače s kreveta. Gasi svijeću otpuhujući vrući vosak po noćnom stoliću, parketu, golim nogama. Oblači jednu čarapu, jednu čizmu, grudnjak; razmeće krevet, traži drugu čarapu; ponavlja:

‘Idemo’,

‘Idemo’;

‘Moraš ići’;

‘Moraš ići’...

‘Moramo ići.’

pon, 6.00: praćeni piše: slamaš mi srce,

slamamo si srce, slamam ti srce.

7.00: ona odgovara: ‘Ah, da, ima i toga...’

Ne čini mi se da su zapisi poredani kronološki. Neku progresiju, logiku slaganja, ipak je moguće pronaći. Tu je početak ljubavne, odnosno očito preljubničke veze. Paljenje dnevnika. Atmosfera bijega i skrivanja. Ali još je i više razloga protiv kronološke organizacije teksta. Zapisi djeluju raspršeno, razbacano, poput komadića papira rastrganih i bačenih u zrak.

Uz ono što nazivam „zapisima“, „natuknicama“, i ono što spada pod pjesme, tu su i razmijene nerazumljivih kratkih poruka. Na primjer:

‘Di si mi?’

‘Di sam?’ ‘Nemam jednostavan odgovor. Uz kompjuter sam, za pisaćim stolom, pored upaljene lampice. Ali nisam samo na tim mjestima. I kod tebe sam; jučer; i večeras.’

Ili:

‘Dogodila si se.’

‘Dogodili smo se.’

Zatim opet pjesma:

*Uzeli smo se kao u Riveru
bez zvona i svjedoka
na stražnjem sjedalu auta
na klupi s urezanim srcem
u bijegu, u noći
u podmorskom svijetu
gdje su zvuci potmuli.*

*Uzeli smo se,
s dahom u dahu,
ovjerili se pogledom
jezicima,
i potpisom bijele tinte
na bijelom dupencetu
crne nevjeste.*

I onda još na sljedećoj stranici:

‘Ovo će ti reći sve’:

<https://www.youtube.com/watch?v=UKQpRgxyyqo>

Prepisujem navedenu adresu u tražilicu mobitela.

Zaslon se na trenutak zabijeli... a zatim se pojavi obavijest s uskličnikom: videozapis nije dostupan. I još jedan uskličnik.

Jel’ to informacija koju trebam? Prelazim prstom preko prazne stranice.

Pri samom dnu stoji datum: 4. lipnja 2010., 16

459 893 pregleda.

Pa onda sitnim slovima: „In My Life“, The Beatles

Eto, nema misterija. Bitlsi.

2. PITANJE ATRIBUCIJE

Unosim zapis. U dnevnik čitanja Knjižice.

Prvo velikim slovima dan, zatim brojkama sat, nakon toga stavljam dvotočku i naslov, onda kuham kavu, šalicu odlažem s desne strane kompa, pa nastavljam sa zapisom.

NED, 14.10: Naša Petrinjska.

Ljudi su htjeli pucati jedni na druge, *u našoj Petrinjskoj*.

Prostorija u kojoj su šalteri za izdavanje osobnih iskaznica, potvrda o prebivalištu i putovnica, izgledala je poput željezničkog kolodvora za vrijeme ratne katastrofe. Stariji ljudi sjedili su na

ograničenom broju spojenih plastičnih stolaca. Oni mlađi sjedili su na mramornom podu, oslanjajući se na zidove, nogu pruženih ispred sebe.

Većina ljudi bila je u parovima. Došli su zbog nekog, došli su s nekim. Zbog osobne iskaznice po žurnom postupku, zbog putovnice po žurnom postupku.

Majke su dolazile sa sinovima, očevi s kćerima. Cijele obitelji držale su se zajedno. Cijela susjedstva držala su se zajedno. A onda bi najednom između

bakica s grbom, muškaraca s trbušinom, i žena s neopranom plavom kosom vidljivog izrasta, prošla žena s umjetnim usnama, napunjenim obrazima, i zlatnom torbicom. Metež i cirkus. Birokratski kaos, i zagrebački *medrano* sa snagatorima koji kidaju lance, ženama s bradom, i artisticama trapeza.

Ništa osim birokracije ne bi moglo okupiti ove ljude. Ni potres, ni bombardiranje, ni skori pad grada pred nadiranjem neprijatelja. I nigdje osim u policijskoj upravi Zagreba, u zgradi za rješavanje upravnih poslova.

U zgradu u Petrinjskoj ušao sam u 14 i 10. Tako je pisalo na tiketu koji sam izvukao iz aparata za prijavu. *A 218, 14.10.*

Stigao sam iz pravca Studentskog centra. Preko zelenog vala trebalo mi je manje od deset minuta do Petrinjske. Parkirao sam odmah preko puta policijske uprave, na parkingu gdje se sat naplaćivao petnaest kuna. Kći je istovremeno krenula iz gimnazije na Jordanovcu. Stigla je par minuta nakon mene. Računao sam da smo za sat vremena gotovi s prijavom za izdavanje žurne putovnice. Jutros se u zgradi srušila neka greda: posljedica potresa od prije više od godinu dana. Službenici su radili po radnoj obavezi. Građani su u zgradu ulazili na vlastitu odgovornost. Neki su ulazili ogledavajući se oko sebe, tražeći pogledom po zraku nosive grede. Ali gužva zbog toga nije bila manja.

U ruci sam držao papirić *A 218*. Na displejevima iznad šaltera stajali su brojevi 101, 102. Ispred nas bilo je više od stotinu brojeva. Ljudi su režali jedni na druge. Jedna žena bunila se zašto svi imaju tako glasne zvukove na mobitelima. Netko, s glasnim zvukom na mobitelu, odgovorio je da čeka već više od četiri sata i da su i njemu živci tanki.

Ispunili smo poštanske uplatnice, platili takse, prešli preko ceste i napravili fotografije prema specifikacijama za osobne dokumente, pa se vratili u zgradu

da vidimo kako se brojevi brzo vrte.

Za dvadesetak minuta pomaklo se manje od deset brojeva.

A onda je sve stalo. Brojevi su se prestali *vtjeti*.

Vrtjeli su se J brojevi, G brojevi, još neki drugi brojevi, ne i A brojevi. Izašli smo na ulicu, među ljude koji su stajali na ulazu, na ulici. Neki su bili naslonjeni na zgradu, neki na ogradu koja je dijelila kolnik od nogostupa. Drugi su stajali nasred ulice. Svako malo jedno, dvoje ili troje ljudi u grupi bi pretrčavalo cestu. S ove na onu stranu, ili obrnuto. Automobili su usporavali, probijajući se kroz gužvu. U pravilnim razmacima ulicom bi polako, gotovo hodom, prošao policijski auto, kontrolirajući situaciju.

Sunce je oko podneva prešlo na zapad i naša strana ulice bila je već u hladu. Ali je auto ostao na suncu na parkiralištu. Ako mislimo sjediti u autu i čekati, ako želimo izbjeći plaćanje od petnaest kuna po satu, prvo moramo pronaći novi parking za auto, prvo moramo njega zbrinuti. Sjeli smo u auto i počeli kružiti oko blokova između Hatzove, Petrinjske, Palmotičeve i Zrinjevca, pa onda u još širem krugu između Draškovićeve i Strossa.

Bilo bi dobro maknuti auto iz centra, i vratiti se tramvajem, ali morali smo ga imati negdje u blizini da možemo odmoriti u njemu: on nam je sada

kućica. Skrenuo sam u Draškovićevo, zaokrenuo u Boškovićevo, pa se spustio uz Strossmayerov trg i opet ušao u Hatzovu. Tu na samom križanju s

Petrinjskom iznenada se otvorilo jedno slobodno mjesto; široko, izdvojeno, u debelom hladu krošnji drvoreda. Prvu stvar smo riješili. Imamo kućicu na odličnom mjestu, do zgrade policijske uprave nema ni dvije minute.

Otvorili smo širom oboja vrata. Pomakli sjedala unatrag da ispružimo noge, i mrvicu ih spustili. Moja kći i ja. Sada smo ovdje. Zadovoljni kao da smo u nepoznatom gradu pronašli ugodan smještaj.

Posljednjih godinu dana viđali smo se većinom kad bi je vozio na trening jahanja. Imali smo rute kojima smo prolazili gradom. Od Jordanovca prema

Novom Zagrebu, od Brezovice prema Svetom Duhu. Sveukupno nekih četiri, pet ruta kojima bismo dva, tri puta tjedno jurili u ovom ili onom smjeru,

izbjegavajući gradske gužve, ljuteći se zbog zastoja. Sada je auto bio parkiran, motor ugašen, vrata širom otvorena. Bili smo zajedno, na bliskiji način nego li kad jurimo Heinzlovom, ili kad stojimo u koloni na Mostu mladosti.

Gledao sam je dok prelazi pješački prijelaz i zamiče u Petrinjsku da bi provjerila koliko je brojeva prošlo. Koju minutu kasnije gledao sam je kako se vraća s kutijom *Jaffa* keksa.

Najednom, našli smo se u našem svijetu. Samo su nam papuče i trenirke falile. Raskrižje Hatzove i Petrinjske postalo je najbliže domu od onoga što smo imali u posljednje dvije i pol godine.

Gore, u Petrinjskoj, događala se neobjašnjiva gužva. Kao da smo u Marseillesu 1940. među emigrantima koji se okupljaju ispred američkog konzulata, u nadi da će dobiti vizu za Ameriku, kojom će se preko Pirineja i Francove Španjolske dočepati Portugala i luka iz kojih brodovi isplovljavaju za Ameriku. Scene

kao iz neke povijesne oluje, zabilježene na fotografijama, oživljene na filmovima.

Ovdje dolje, na ugodno svježem parkingu u Hatzovoj, događao se drugačiji vorteks; mirniji, manje vidljiv, ali svejedno vorteks. Trenutak unutar kaotične cirkulacije gradskog prometa izbacio nas je na sjenoviti parking. Jedan je auto izašao, jedna je kolona u tri reda automobila stala na semaforu niže. S desnog prilaza upalilo se zeleno svjetlo, pojavili smo se na praznom zelenom valu: i bez žurbe, mirno uparkirali na netom ispražnjeno mjesto. I sada se tu na brzinu stvorio naš svijet, rastući naočigled iz minute u minutu, onako kako na snimkama ubrzanima tisućama puta rastu bršljan i puzavci, penjući se po fasadama i balkonima, ljuljačkama i željeznim konstrukcijama za čišćenje tepiha, preuzimajući sav prostor oko sebe.

Ono što se moglo vidjeti kroz vjetrobransko staklo, kroz lijevi i desni prozor, otvorena vozačka i suvozačka vrata, u pogledu u retrovizoru – pločnik i drvored Hatzove, zgrada na sjevernom uglu Petrinjske, pješački prijelaz s izlizanom zebrom – sada je bilo mjesto na koje se spustila nevidljiva kupola.

U šumi, na otvorenom, takva kupola štiti od atmosferalija, kiše i snijega, hladnoće i vrućine. Ovdje ona stvara dom od jednog prometnog gradskog križanja, geometrije njegovih zgrada, kolnika, pločnika, isprekidanih bijelih linija pješačkih prijelaza.

Osjećaj da smo došli kući bio je nepogrešiv. Od samog pogleda na osunčanu zgradu na uglu tijelom bi mi prostrujala radost. Mi koji nismo imali svoje mjesto, sada smo se našli na njemu. Čekanje je završilo. Na smjene smo odlazili provjeriti koji je broj na redu. Ali ja više nisam čekao. Nisam stajao u redu. Odbrojao. Moje čekanje je

završilo. Vrijeme je stalo; nije postojalo. Uživao sam u tih tridesetak metara asfalta Petrinjske i Hatzove. Mirno sjedio na vozačkom sjedalu. Gledao na mobitelu, zajedno s kćeri, šahovski komentar s Magnusom Carlsenom. Slušao radio, i intervale gradskog prometa koji nam se, između dva ciklusa semafora, odvijao iza leđa. Brojevi su se sporo vrtjeli. Nekad ni deset u dvadeset i pet minuta. Računali smo da do sedam sati možemo doći na red. Zahtjev za žurno izdavanje putovnice morao je biti predan danas. Ako ne uspijemo danas, moramo doći sutra. Svakih sat vremena platio bih esemesom *parking*. Sve dok nije isteklo dozvoljeno vrijeme. Sad smo bili izvan svakog roka. Parkirnog, radnog. Iskoristili smo to novo vrijeme. Napravili mali izlet do *rock* kluba Beertija, nekoliko brojeva niže niz Hatzovu. Sjeli smo na stare industrijske stolice vrtne terase, između skulptura Strummera, Cavea, Lemmyja i Bowieja. Igrali šah na mobitelu uz dvije prazne šalice kava s mlijekom. Sanitarni čvor bio je u podrumu kluba. Sve je bilo pri ruci. Psi su spavali ispod stolova, gosti su se izmjenjivali. Nismo razgovarali o ničemu posebno. Samo razgovarali.

Svakih dvadeset, trideset minuta kći bi odšetala provjeriti brojeve... koji su se *vrtjeli*, okretali, okretali... *Crazy talking*. Usvojili smo terminologiju, gramatiku, metajezik čekanja. Nekad bi prošlo desetak brojeva, nekad malo više. Automat više nije izdavao nove papiriće. Na njemu je stajala obavijest da više nije moguće preuzeti tiket. Brojevi ljudi koji su odustali od čekanja u velikoj su hrpi stajali na automatu, desetak njih bilo je razbacano oko njega. Na ulici jedan je čovjek visoko podigao svoj broj: „Tko hoće A 280?“ Pitanje je bilo posprdno. Radno vrijeme produženo je do devet. Neki se čovjek pred šalterima vrtio u krug, nervozno mrmrljajući u bradu. Ljudi su se odmakli od njega, stvarajući prazni krug za njegovo kruženje. U zraku je vladala napetost. Masa u gibanju. S pojedincima koji se ističu; i grupama koje se povlače, povijaju.

Vratili smo se u auto. Ispod brisača bila je kazna gradskog parkinga. Sto kuna, parkiranje dozvoljeno do sutradan ujutro. Parking smo riješili. Krenuli smo nešto pojesti.

Dolje niz Petrinjsku bio je Hotel Astorija, s kuhinjom. Gore gostionica Purger i restaurant Rougemarin. Odlučili smo krenuti gore po našoj ulici. Produžili smo pored policijske uprave,

bacivši pogled na brojeve. A 170. Foto-studiji s druge strane ulice bili su već zatvoreni. Na uglu Đorđićeve i Petrinjske jedna se zgrada urušavala još otkad je potres udario. Nogostup i pola ulice oko nje bilo je ograđeno. Cigle su ležale na sve strane. Sa sjeverne strane otvorila se unutrašnjost zgrade: gledali smo ravno u kupatilo s WC-om, kuhinju s uništenim kuhinjskim elementima. Dom na otvorenom. Nalik na naš. Dugo smo proučavali taj prizor. Sigurno nekoliko A brojeva.

U Rougemarinu smo naručili pizzu i hamburger. Sjeli smo za ulične stolove, tamo gdje obično sjede turisti. Zvonili su nam telefoni. Svi su se počeli raspitivati gdje smo, što se zbiva. Odgovarali smo kao da smo na izletu.

„Bili smo u Beertiji, sad smo u Rougemarinu.“

„Igramo šah, pijemo kavu.“

„Jedemo hamburger i pizzu.“

Gledao sam niz ulicu. Petrinjska je bila naša. Bilo je u njoj neke uzbuđenosti nepoznatog grada, i bliskosti dnevne sobe na otvorenom. Znam taj osjećaj.

Javlja se u nepoznatom gradu, na nepoznatom mjestu, kada pronađemo kutak na kojem se osjećamo ugodno. Imao sam taj osjećaj u kampovima, na mjestima gdje bi postavili šator; ili u aerodromskim čekaonicama, na mjestu gdje bi se smjestio s torbama i otvorio komp. Beskućnici su to radili na ulici.

Ako bi se malo duže promatralo beskućnika stisnutog s vrećicama i kartonskim kutijama uz neki djelić uličnog zida ili ulaza, jasno bi se vidjelo gdje mu je koja soba, gdje leži, kuda se premjesti kada ustane.

U osam smo krenuli prema policijskoj upravi. Na redu je bio A 210. Brojevi su se sada brže okretali. Mnogi su odustali. Držali smo na oku šalter koji je bio najbrži. Dolazi naš trenutak. Ne smijemo ga propustiti. Kao da s rive uskačemo na brod, koji neće pristati, samo usporiti.

A 215 nije se pojavio.

Ni A 216.

A 217 dugo se zadržao.

Naš broj prozvan je na drugom šalteru. S osmijehom sam pružio tiket, zadovoljno spustio ruke na pult, s užitkom gledao službenicu kako prihvaća broj i obrađuje zahtjev. Nikamo nisam žurio. Opet taj osjećaj da ne želim biti nigdje drugdje. Stavio sam ruku kćeri na leđa, s osmijehom koji poručuje „evo, gotovi smo“, „uspjeli smo“. Učinilo mi se da sam u kutu usana službenice vidio smiješak, kao da je primijetila moju gestu, čula moje misli. U nekim drugim okolnostima, u sličnoj situaciji, u ovom trenutku očekivao bih pitanje: „Kako ste proveli dan?“, pitanje kakvo bi postavili na recepciji hotela, na koje bi ja sa smiješkom odgovorio: „Ne bih ga mijenjao ni za jedan drugi.“

Nikakvo pitanje nije nam postavljeno. Službenica u teniscama iskrzanim je noktima s oguljenim crvenim lakom unosila podatke u sistem. Nije podizala pogled s papira, tastature, ekrana. Nije nas vidjela. Nije nas bilo za nikog osim za nas dvoje.

U autu, telefon je zvonio.

Kći je ponavljala rečenicu: „Bili smo u kafiću... bili smo u restoranu... šest sati... cijeli dan.“

Ja sam ponavljao svoju mantru: „Ni za jedan drugi, ni za jedan drugi.“